

Rio

Ruim twee jaar geleden keken wij, Europeanen, verheugd toe hoe Obama plots kwam invliegen in Kopenhagen om de mondiale klimaatop te redden van mislukking. Maar toen hij weer was vertrokken, had hoop alweer plaats gemaakt voor wanhoop. Al onze klimaatambities ten spijt kwamen delegaties niet verder dan een vrijblijvende, niet-bindende afspraak over een maximale temperatuurstijging. De teleurstelling was groot. En ook voor de klimaatconferentie komende maand in Rio de Janeiro is de uitkomst niet bepaald een opsteker.

Evenmin geruststellend is dat falende klimaatbijeenvakkomsten heel logisch zijn. Om met een speltheoretisch experiment te beginnen: stel, er zijn vier groepen van gelijke grootte, die twintig minuten de tijd hebben om elk een eigen identiteit te vormen. Vliegenvlug takelen ze vlaggen, symbolen en waarden op, om zich te onderscheiden van andere groepen. Vervolgens verschijnt een almachtige Vijand die de hele mensheid vernietigt, tenzij alle deelnemers binnen een uur overeenstemming bereiken over een unanieme overstap naar een van de groepen. Er blijkt altijd tenminste één groep te zijn die zich niet schikt, met als onvoorstelbaar gevolg het Einde der Tijden. Nu was dit niet meer dan een proefballon bij het World Economic Forum in 2010. Maar als overeenstemming hier al niet lukt, hoe moet het dan bij een mondiale klimaatop?

Speltheoretische modellen over coalitievorming voorstellen weinig goeds. Bij klimaatverandering zijn coalities vaak klein en ineffectief, door de reusachtige waarde van het klimaat als publiek goed. Omdat de kosten en opbrengsten van afspraken over CO₂-reductie enorm zijn, is meeliften erg aantrekkelijk (Barrett, 1994). Het is moeilijk om universele klimaatafspraken te maken. Zó moeilijk dat economen onder uiteenlopende aannames over klimaatverandering en discontovoet geen stabiele coalitie weten te berekenen waarin alle landen meedoen, zelfs niet bij overdrachten naar onwillige landen (Bosetti *et al.*, 2012). Dat is precies hoe het in Kopenhagen misging. Europa zette in op unanieme deelname aan een streng klimaatakkoord. Het mantra was “liever geen akkoord dan een zwak akkoord”. Wat deze strategie waard was bleek toen opkomende economieën met Amerikaanse medewerking hun eigen plan trokken, waarop Europa geen keuze had behalve schoorvoetend aanhaken bij het beschamend vrijblijvende slotakkoordje.

GELIJN WERNER

Redacteur ESB
g.werner@sdu.nl

Tot hier zou de conclusie zijn dat het in Rio niks gaat worden, maar dit zou gelukkig te pessimistisch zijn. Om in de speltheoretische literatuur te blijven, deze houdt vaak geen rekening met milieuvriendelijke externe effecten van klimaatverdragen. Ook als een akkoord zelf weinig bijdraagt aan emissiereductie, kan het toch succesvol zijn via ontwikkeling en verspreiding van schone technieken. Zo zet een geloofwaardige internationale klimaatovereenkomst producenten aan tot het ontwikkelen van patenten voor nieuwe afzetmarkten (Dekker *et al.*, 2009). Als landen dit meewegen bij het onderhandelen dan is een bindende overeenkomst eerder getekend.

Daarnaast geven de speltheoretische berekeningen zelf ook enige aanleiding voor hoop. Zo blijken bindende afspraken mogelijk, als deelnemers maar accepteren dat niet iedereen meedoet en reductiedoelstellingen bescheiden zijn (Bosetti *et al.*, 2012). Hoe dit argument in de praktijk positief uit kan pakken bewijst het Kyoto-protocol uit 1997, waar het landen wél lukte om een bindende afspraak te maken, die (met hulp van economische tegenspoed) ook nog is nageleefd. Niet toevallig bleef het akkoord beperkt tot een selecte groep ontwikkelde economieën.

We moeten hopen dat de Europese delegaties in Rio oog hebben voor de risico's van een hoge inzet, zodat ze niet opnieuw hun hand overspelen en met lege handen thuis komen. Zij die, eenmaal in Rio, de moed hebben om ook even te kijken hoe Carioca's in armoedige favela's hun natje en droogje bij elkaar sprokkelen, zullen bevestigd zien van wat ze eigenlijk al zouden moeten weten: dat milieu in veel landen om voorrang vecht met andere tergende belangen. Als delegaties hier hun klimaatambities op aanpassen zou zomaar een akkoord kunnen ontstaan; bijvoorbeeld over het afremmen van de versnelling van de toename van broeikasgassen. Het zou weinig ambitieus zijn, en tegelijk het grootste succes dat we redelijkerwijs konden verwachten.

LITERATUUR

- Barrett, S. (1994) Self-enforcing international environmental agreements. *Oxford Economic Papers*, 46(1), 878–894.
- Bosetti, V., C. Carraro, E. de Cian, E. Massetti en M. Tavoni (2012) Incentives and stability of international climate coalitions: an integrated assessment. *CEPR discussion paper*, 8821.
- Dekker, T., H. Vollebergh, F. de Vries en C. Withagen (2009) Milieuvriendelijke innovaties stimuleren kennistransfers. *ESB*, 94(4574), 761–763.

De auteur heeft verklaard dit artikel alleen te publiceren in ESB en niet elders te publiceren in wat voor medium dan ook. Het is wel toegestaan om het artikel voor eigen gebruik en voor publicatie op een intranet van de werkgever van de auteur aan te wenden.